

NESTA SILANDEIRA

CREMALLEIRA

DE AUGA.

2ª edição 2007

• José Afonso Casais

LEMA : RÍO, PAI E AMIGO.

I.- IMOS CONTIGO EN SILENCIO.

BAIXEI AXIÑA BUSCAR Ó RÍO.

Baixei axiña buscar ó río
os estertores do paxaro fuxidío,
e encontrei o distingo das engrenaxes quedas
da súa silandeira cremalleira de auga,
e vin como baixaba dende a cabeza de Meira
amecendo dentes no rail da canle,
nun xuntoiro de augas casadas
con vestidos de noivas,
percorrendo A Chaira.

Que calado vai este pai de todos!

Fixérono os bois marelos polo baixo veigúo
fendendo no tempo coas rellas do arado
un antergo rego no escorrentío.

Río amigo.

Que sono inmortal levas contigo!

Que silencio na ribeira eterno
se move nas túas augas procelosas!

Que verdade abrangues nas augas claras!

Río amigo.

Río manso.

Río infindo.

GALIZA E TI SODES O MESMO.

Galiza e ti sodes o mesmo,

río de ríos.

Sempre baixas nas terras empicadas dos esquecementos,

amodiño e enteiro,

nunha decadencia verde,

nunha terra da historia salferida,

sen protestas, sen loitas. Imos contigo

en silencio.

Nun esquecemento milenario,

nunha desilusión inacabada,

nunha folga silente, camiñando

coma auga, esquivando atrancos.

Na canle da vida baixamos xuntos

encaixados nos ribazos dos esquecidos,

nun cadaleito que nada río abaixo

cal batuxo de ameneiro

sen goberno, esvarando

na pel do río.

GALANTE RÍO GALAICO.

Galante río galaico.

Ostentoso peneireiro da inmundicia.

Lávallela cara ós homes da demora,
enfáixalles o retraso

e dános a maquíá arestora

e a luz dos tempos no principio.

Pedímoscho.

No cume das árbores.

No silencio das beiras.

Na transparencia das augas.

No chantado das leiras.

Collemos cotelos e garabullos
que baixan cal naos na corrente
para quentar as febles pernas,
mentres se incendia na central cocíña
un bafo inmenso de quentura
e remoallo.

Pedímoscho.

No arco das pontes.

No fervedoiro das fontes.

Nos prados silentes.

Nas beiras verdecentes.

Amigo das historias
das noites de inverno
que contas desgrazas
do noso xenio endémico e interno
e baixas a trote, cabalo invisible,
polas fondas correoiras da canle
agarrado ós carballos e ós ameneiros
para non te caer
de desgraza e de abandono.

Desgraza histórica.

Río amigo.

Río amargo.

Pedímoscho

No desvío dos raios.

Na estratexia dos caneiros.

No fondo dos remansos.

No silencio dos leiros.

ENCAIXADO NUN BARRELO VERDE.

Río amigo:

Vas encaixado nun barrelo verde de picariño
e dormes nel un sono de cansazo,
de maniotas de eternidade.

Carpinteáronche os varais
as árbores da longa ribeira,
e as pontes puxeron as travesas dos cabeceiros
en tres ocos afundidos de misterios.

Arrólante os ameneiros
coas frouxas polas preguiceiras
e ti gorneces beiras nun longo abalo
de berce silandeiro.

Non espertas dese sono vedraño e profundo
encamado nunha canle de leite grixento
e colchóns de follas descompostas en lamas
nos fondos escuros dos presaxios mouros.

Encamado no barrelo dos prados de Carrapucheiro,
encamíñaste gorecido das leiras,
nun retorno de friaxes e quenturas
ata a amencida que para nós non ten volta.

TOSCANEANDO AMENCERES.

Aí veñen os feixes da negrura
con viortos de escuridade,
arrexuntando os mollos da noite
nas medas da sombra.

Abrollan os cornos da lúa
na mansedume do río que copia estrelas,
nas presas, nos caneiros,
nos atrancos da vida.

Os chairegos de foco acendido
ían á tosca no caneiro atravesado,
coas canas longas de punteira roma
e sedela enguetada.

Toscaneando amenceres de orballo mollado
saltan as troitas,
algunhas para o prado,
cos anzois na boca
e a sedela estirada.

(Mais hoxe xa non hai troitas
que mataron os xurros dos prados)

NO MANTEL SOLERMIÑO DO RÍO.

Na ribeira encerellada de silveiras . . .

mansedume acurralada,

pola manta do río.

Nas insuas de ameneiros cal fusos do ceo . . .

e de grixos lavados

no arrastre do escorrentío . . .

dorme en silencio o río.

No fondo . . . lentitude.

Nos remansos . . . calma.

Nos relanzos . . . tranquilidade,

repouso, auga de vagar . . .

no mantel solermiño

do río.

OS LAVADOIROS DE PEDRA VERMELLA.

Dálles a auga polas canelas
ós lavadoiros de pedra vermella.
Asolagados nas enchentes do río
seguen aniñando troitas,
no remate da ceta dos lombos
que enchoupan as arelas do río.

Recordan sabas de tea e mantas de liño,
carpíns de la e limpeiros de sacas.
Debullando roupas nos seus espiñazos
de xabóns escorregados,
e de zoupas escoitadas
alén dos buques da Ponte do río.
Vai un regueiro mouro
de xurro, traballo galego,
esmorecéndose coas escumas
na liña da tona,
que simbiotiza o espello do río
cal serpe ó lonxe curvando,
e logo . . . desaparece.

CORRE, RÍO, CORRE.

Corre, río, corre.

Fai o camiño da nosa historia e da nosa cultura,

arrimado ós bordóns da beira

nunha lentitude pasaxeira,

de procesionaria . . .

Asolagando os vales de atlantismo

nunha esmorga de auga.

Tripando cómaros e leiras

nos encoros que agatuñan

altas voltaxes de cordais,

e moves turbinas extranxeiras

sen pagar gravames nin impostos

en luzadas refulxentes.

Namentres vivimos nas tebras arcanas,

nas escuridades da ignorancia

cos permisos políticos da ousadía.

Corre, corre, río.

Lisca ás alancadas

e pide a enerxía da decencia

nesta Galicia da ignominia,

da pachorra e da indolencia.

CHAIRA SOSTIDA.

Chaira de verdes prados e terra asolagada,
de millos en ringleiras
transxénicos e extranxeiros de pancarta certificada.
Por que non vos ides por onde chegastes
sen deixar á Chaira estragada?

Chaira sostida, Chaira degorada,
sen xurros nos prados,
sen plásticos embolsados,
sen rodas ensiladas,
sen fetideces gafumadas?
Políticos trasnoitados
que firmades minas a ceo aberto,
deixádenos as ágatas, as ametistas,
as calcedonias, os cristais de rocha
que naceron cos prehistóricos ancestros
nas concas dos ríos de verdes prados
en forma de sílex en lascas,
e brosas para os descastados
e falsos coma o topacio.

AS TOUPIÑEIRAS.

As toupíñeiras,
nas enchentes,
gurgullan auga polos ollos furados,
cara arriba dos abrentes.

As toupíñeiras
son ollos da terra que atoutiñan pesares.
Excrementos da natureza morta inconclusa,
saída polo ano evacuado dos outonos
en pequenos outeiros onde outean os toupos
que gurgullan pesares
e reprimen negros visionarios,
escondidos do outro lado das paixóns,
a carón da febre fogaxenta da terra
de tobeiras negras.

As toupíñeiras,
nas baixantes,
gurgullan auga polos ollos furados,
cara abaixo das escuras.

Cara arriba e cara abaixo
rega o río os prados,
polos furados,
das toupiñeiras.

TODO ESTABA CALADO.

Todo estaba calado,
nun silencio amortecido,
cando tremen de chuchas as estrelas,
na pel do río.

Na pel do río
hai fardelos esmacelados,
de estrelas tremelucidas.

De estrelas tremelucidas
e de día afogadas
no fondo insensible.
Vagalumes de noite,
na pel do río.

UNHA NOITE ACEDA.

Unha noite aceda
baixou desañar a lúa
os seus panos de amorodos
por entre os bidos
da beira do río.

Xuntoiro de luces
esgalladas das ponlas,
que de noite descendem
beber ó río:
silencios de oucas,
resíos das noites,
lágrimas esmaceladas
das sofraxes refulxentes,
no coiro do río.

Amouchadas arelas
nas bufardas das árbores
da beira do río.

ESPELLO DA ALMA CHAIREGA.

Espello da alma chairega
vivificada en veas,
que levas orballos de mañás rotos
nos cristais da auga dos ollos vixiantes,
cal anteollo de lentes
polas bocas abertas das pontes.

Abrolla a auga dos ollos mananciais
en burbullas de esperanza,
en casulas de aire máxico
con estouros de arpa
nas armelas do berce.

Estombállaste e fúndeste en lágrimas de auga
mesturando atardeceres de sono
en sendeiros de silencio,
imposto polas sílfides do aire
e os nenúfares da tona,
aboiantes na sentina do barco da auga,
que escorre xuvenil e primorosa
en leceres frescos de rexouba,
na cama sensual do leito
e nos amenceres da alma

ERA UN SALOUCO MOURO DE AMARGURA.

Era un salouco mouro de amargura,
o que baixaba asoballando as augas enroladas
da noite aterrecida,
coma unha carroula de pesares,
a rebolos,
arrolando as desgrazas empenuxadas
en pinchacarneiros,
que escorrían avesos na axitación do río,
acugulado de mágoas primitivas,
repuxadas de longas saudades
que caían a callón,
na lomba pantasmal,
aborrecida de pesadumes
no leito do río.

QUE MISTERIO PROFUNDO!

Que misterio profundo leva o río!
para que engarabiten as hedras
polos ameneiros lanzais e os esmoucados salgueiros cativos.

Hedras inxeles enguetadas
nun silencio enviortado.

Hedras encariñadas coas árbores
enmaruxadas de follas.

Hedras amantes que atafegades alturas
en restras louras e matades ó amado
en calados cabelos entretecidos.

Sobe a hedra demansiño
cos seus bicos ó aire.

Imposible amor
en rodela abafado.

Que misterio profundo leva o río!
para que engarabiten as hedras
polos castiñeiros vellos e os freixos altivos.

PAN CON ANGUÍAS.

Na caseta do caneiro retorto,
aínda ole a nasas encanastradas
e a limo de anguías encosquetadas,
para pagar foros e terzos.

As anguías extinguíronse no silencio das oucas,
cos encoros agatuñados de servizos extranxeiros,
e seguimos purgando dominios,
dereitos, privilexios e aforamentos,
na inmunidade curia das augas
escorredizas das beiras.

Río, pai e amigo,
berra onde as túas ribeiras se inzan de silencios
e non pidas esmolos nin rafas de pan acedo,
pois roubáronnos as anguías
e só co pan non comemos.

O MUÍÑO DERRUBADO.

Aínda hoxe no andar do río,
non hai casal sen muíño derruído.
No seu teito de libro aberto
troupelean as pastas das lousas e vense as follas dos cangos
cos primeiros ventos do inverno revirado.

As ventás sen batentes
e a porta desgonzada abre brúidos
de seres que se foron entre a foula da fariña
e a auga que chouta entre as pedras
do inferno, no arco da caída.

Ábrense fendas de couselos e fentos verdecidos
entre as culleres de rodicios mortos
que non moven pedras albeiras.
Segorellas deseixadas en ferruxes desleigadas.
Niñan os merlos entre a podremia das moegas,
e as quedas quenllas desoladas
non tanxen sons acompasados
de muiñeiras que se escoitan
do outro lado das augas,
e no silencio das pedras.

CAMPAIÑAS XORDAS DE COUSELO.

Entre as físgoas das pedras da ponte
e no cisco do currullo baldeiro,
amosan os pés dun ramiño de couselo.

Badaladas de silencio nas campaiñas xordas.

Prato de nenúfares do aire
en cálices de carne verde.

Embigo de deusa abalado
en acaneos de druída,
polos ventos que engaiolan a misterio.

Recuncho dos orballos grises
que tremelocen pingotas arroladas
nos barrelos das follas viradeiras.

Alxibe da pedra sombriza
onde liban os deuses minúsculos do aire.

II.- ADAGIOS DE MÚSICA QUEDA.

RECHOUCHÍOS DO SOLPOR.

Aínda non baixaron as comportas do día
nos ladrairos do carro da noite,
e a luz tamízase nun coador de estrelas
entre as árbores afungueiradas
nos momentos espreitados do río,
dende o punto álxido da natureza coutada,
cos rechouchíos do solpor
nun anaco das horas.

Rebulidos no embruxo do atardecer!

Férense os cantos mesturados dos paxaros
nun xúbilo harmónico de sons e verdores.
Ícaros da Galicia escondida nas sombras,
que chían na orquestra dos días
para darlle as grazas ó río, pai e amigo :
asubían os chirlos nos ameneiros,
cacarexan os merlos no fondo dos salgueiros,
temperan os violíns dos xílgaros cos papos ó vento,
voan raso dirixindo coa batuta do rabo as lavandeiras,

estronda a pita brava a rebullón no bombo da camposa,
coas espadas das espadanas move en ondas ó río,
gorxean os contraaixos dos corvos nos apuntados freixos . . .

A natura axítase na ledicia do serán
gabando decote os galegos fillos do río e das augas.
Choutan as troitas e gurgullan os peixes
no intre teimoso do día,
no que todo é balbordo, pulo, arela,
relouco, rebuldo, arrouto, xolda . . .
na congostra do río.

Tanxen as campás con laios de morte
e entra a saudade do silencio
manseliña.

LADAÍÑAS DAS ÁRBORES DA RIBEIRA.

Santo Ameneiro que case chegas ó ceo.

Diaño de Salgueiro embruxado con flores de gato cego.

Anxelical Bidueira de brancas ponlas
de ás de buxato.

San desavegoso Sabugueiro
medicinal viño con froitos de bieiteiro.

Carballo, escudo de Galicia,
dás nome ás carballeiras da ribeira do río.

Santa Abelaira de follas de corazón
boa para os cestos, pipos e bocois,
aguilladas dos nosos labregos,
escorrentadora das cobras,
adiviñadora das augas.

San Freixo do eixo de carro
de branca madeira apreciado.

San Sanguíño de madeira marela,
purgante sangoviño

de casca vermella.

(Todos os santos
marchades da nosa terra)

SERRAN RUMOROSOS BULICIOS.

Parrafean os paxaros nos albares bidueiros.

que soltaron un ventíño revirado
das súas follas de lembranzas frescas.

Serran rumorosos bulicios

de maraca, de axóuxere,

de secos froitos de papoulas e adormideiras
abaneadas nas restrebas.

Clamor de queixa delongado

en acaneos xordos

de barullos amantiños.

Ás de avelaíñas

cimbrando doces recordos de murmurios meigos,

e mainos devalos no mol das follas

de corazóns alongados,

de mans fregadas ó lavarse no río,

mentres ole a humidade

e arrecende a ouca

atordada de misterios.

LIRAS Ó SALTADOIRO.

Nos saltadoiros do río
había rochas que triscaban os pés
ó pousar de vagantío
a planta e non prevés,
se está ó dereito, ou non o ves.

E pasamos nós todos
e deixamos as camposas floridas
de lirios e lodos,
escuras e belidas
no escorrer profundo das nosas vidas.

Nesta auga esperanzada
que limpa de seo as malas lembranzas
que escorren na luzada
do día espallado de axexanzas
e que encobre o sol das tardanzas.

A auga atropallando
con cores da transparencia do ceo
detrás ía quedando
o salto da infancia e do receo,
neste río inmenso que recreo.

NA RUXIDOIRA GACIA DE PRATA.

Corren as follas do outono
polos regos furados pola sacha de crista
dende o ollo do rego da casa de César,
enlouquecidas coma vida
destes homes sometidos ós estobos da cidade,
nunha carreira escintilante
pola quenlla dos prados reverdecidos de ausencias
ata chegar ó río agarimoso,
nunha música acordada de auga rompente
no tambor do río chairego;
chumbándose o rego
en acordes de monotonía
no ruxe-ruxe dos encontros,
nas caricias salferidas de recordos de auga
mentres o regato fai merengues
na ruxidoira gacia de prata.

CHOVEN ADAGIOS.

Choven adagios de música queda
no río que recibe pinguelas de arumes.

Raiados de auga na auga.

Pintura transparente que molla.

Sopa de atardeceres quentes
no caldo estival do río
que se enchoupa de herbas de auga,
caendo paseniño.

Til de vogais, vírgulas e serpentinas do ñ
que escapan dun texto
ortograficamente incorrecto.

(no parvulario do río)

Auga das nubes preguizosas
que en falopas presumidas
rompen os espellos da auga
e puntas de alfinete chumbizo
que se cravan na pel
transparente, delicada e inconclusa
cal corcheas, fusas ou brancas.

OUCAS DE LIÑO VERDE.

Oucas de liño verde,
refaixo da saia do río
reviritada en puntillas,
de estropallo verde nos pozos
e de raigrás na baixura.

Cabelo de xuventude.

Casas das troitas
onde amortiguan a velocidade
nas corgas e carreiras do río. . .
(e morte nas estradas)

Abaneos fachendosos
dun violín descritivo
de oucas con carné de identidade,
de arpas tanguendo rabos
de compases a contrapunto marcados
en moreas rebulidas.

CORRENTE.

Escorredoiro dilixente

(do diñeiro mouro)

que escorrentas nun espasmo invisible

as augas parsimoniosas dos fondos,

abrindo vereas e baldeirándose

entre as oucas marelas do río.

Tanxen as zanfonas esvarantes

coa manivela das correntes.

Tremen co vento e moven as augas

ás floriñas das oucas brancas,

nun vibrato de viola,

nun salterio do medioevo,

nunha lira minia romana.

As notas ó vento

e os sons belidos, na alma.

AS ESCUMAS.

Baixan os abalorios das escumas
que bota pola boca o río.

Babas das limachas brancas
salmodiando unha liturxia
de burbullas acendidas,
de bombillas apagadas
cal boias transparentes,
na branca xerfa do río.

Nunha celebración máxica
estouran as burbullas de champaña,
de cuspe de cuco,
na copa de cristal
que se transparenta na canle
de saloucos trémulos,
na nugalla da auga.

OURELAS FUMEGANTES DE NÉBOA.

Acaríña o río de mans sedosas
as ourelas fumegantes de néboa,
que sae do río coma un caldeiro cocendo suspiros do vento
nos estirados trasmallos brancos, que esperan no fondal do lonxe
e soben lixando de fume ó aire,
que esbagoa gotas no bulleiro das horas,
inzando panos de seda
e pombas brancas de vento,
ó redor do río.

A pingueira dos deuses da néboa,
arrefriados á ourela do río,
lumbrigan entre as árbores
orballos de presenzas,
de pregarias silentes
e rezos de auga,
no incensario do río.

CAMPÁS DE MORTE.

As campás tanguendo
na tarde de outono, desalentadas.
Ecoan badaladas de pena
que sente o río
nos corazóns das insuas,
ó traspór as augas mudas de silencio.
Cada tanxido, unha morte na casa do río,
na casa de Galicia, na casa da alma.
Estoupan as oucas de dores enleadas,
viscosas de pulmóns osixenantes
entre os perexís anicados de pesares
e as espadanas tronzadas de desconsolos.

TINGUILEANDO COS RABOS.

As troitas nos remansos cos seus brincos
en apetencias de voracidade
choutan tralos cínfanos en moreas ramalladas de estulticia,
nunha subida que esvara impulsos
e esborrállase en ondas contornas
no andar do río.

As troitas nas ourelas,
lizgairas,
tinguileando cos rabos
as charamuscas pingueadas
de rosa rebulida.

Cimbreantes andainas con camiño a ningures.

Padexando suspiros de auga.

Aguantando as correntes engalaxadas
que endexamais perderon a quietude,
aínda durmindo no xergón das oucas
do eterno río.

NOS CURRULLOS RENXENTES DAS PONLAS.

Séntese o aire entre as pedras
como toca o birimbao do caneiro
e rosma saloucos perdidos de árbores
nos currullos renxentes das ponlas,
que se rozan en fregas de peles
e toros en devalos.

Núos de paixóns encabalgadas,
cal penes de prepucios baixados
en praceres meigos,
masturbados en cotenos despelexados
de abalos cortos.

A XEADA ANAINA DUN BRANCO DE NEVE.

A xeada anaina dun branco de neve
e engaima as herbas renxentes do prado,
nas mañás rotas de arañentas leiras
que abren a terra en veas de trapos,
e en mendos cosidos coas engurras abertas
daquelas herdades cubertas de farrapos.

As árbores do río en xeada tristura
de outono espida séntense aqueloutradas
coas peles ruzas da noite arroupadas,
de inxeles corozas e branco carazo.

As augas frías correntes de branco e de luz
moven as espadanas en continuo devalo,
e un sol mortizo amainado de frío
atravesa a vida nun seguido degaro.

RAIRO.

Enxerto afastado da ponla do río,
que conformas un galleto escorrentío
onde a presa enchida de aloumiños,
esvara dozuras na ruxida.

Rairo que bebes na escaseza e na fartura
roubando auga nos espellos da ribada.

Debuxas unha corga circunda
en alancos bourados de tormento
nas túas beiras de mollado trapo salferido.

Debuxáronte as mans agres de degresas dos labregos encalecidos,
que nun fardelo de liño comían pan e touciño,
e enchendo as mans avieiradas

bebían auga do rairo que xurdía da cabeza do río.

Pero ninguén te sentía, ninguén pescudaba
os teus traballos na loita cos alicerces da terra.

Rairo, fillo do pai río,
que baixas por entre os prados
fecundados coa vea da túa ferida de morte viva
taponada coas pedras da presa.

Segues lizgairo tocando o acordeón da ribeira
e o bandoneón aberto en correntes,
ata chegar ó muíño rancio de vetustas pedras,
en estrondos de continuidade
e contenda manifesta.

TORADAS DE BIDUEIRO.

Cantas zocas para aqueles pés de frío
se toraron nos bidueiros da beira do río!
Cantos carpíns fiados acubillaron dedas
que o trade furou no oco branco a ollo medido! . . .
e a gubia arredondando covas en guizos choutados
limpaba calcañares do toro apertado,
entre as cuñas do ripeiro escrequeñado
en catro furados de trade embutidos,
termando cos pés da brosa que perfila
e das legras envoltas en aceiro temperado,
dando formas ás zocas
no caseto aberto, da casa ó lado.
Oíase á madeira saír do silencio,
con tantos ruídos renxentes
coma o viorto apertando os feixes
da herba verde e vizosa do prado,
ou como a vella sebe que rincha co vento
ó movérselle os paus entrelazados.

NOS PEIRAO DOS CANEIROS.

Nos peiraos dos caneiros
que se fisgan polas pedras espetadas
da auga atacante de alustros,
escorrendo polas fendas do tempo
en raiolas de luz e espellos de auga:

Vive a maxia e os espíritos das pedras.

Resgando panos transparentes
que se apretan coma os acordeóns
na xerfa baixante do caneiro
segregada polos notarios da auga.

Arelando covas de recónditas formas
moe a auga hipérboles
e parábolas de auga.

Remuíños espirais . . .
na casa da maxia
e nos espíritos das pedras.

AUGA, SANGUE GALEGA.

Sangue galega

que corre polo corpo da Galiza embruxada
de ríos e regatos en veas.

Maxia da auga na escorrentía agarimosa
de queixumes que se perden.

Maxia das quenllas ruxentes
de balbordos confusos.

Maxia dos regueiros murmurantes
de beatería en sons de penitencia.

Maxia das canles das leiras
en soños paralelos de luces.

Maxia da fereza da tormenteira
que se bota enriba da penedía
escachizada de risa,
rebrincando curvas
de vida e xuventude
e morre en A Garda,
doce, humildosa e meiga.

BÉBESE UN ZUME DE SILENCIO ROTO.

Aló onde o río fai un cavorco
e a auga enche o ribazo.
Bébese un zume de silencio roto,
de abellas nos milicroques.
Campañas arrandeadas en zunidos xordos,
apaixonando dourados xantares
nas covas moradas de cabelos longos;
libando estames de caiadas louras.
Pingotas nas campaiñas dos abandonos
nos orballos trasnoitados,
esvaran pola carne das aberulias:
Lágrimas de desconsolo.

III.- NA VERACIDADE MARMORIZADA
DA TARDE.

AS LAVERCAS.

Veñan lavar as lavercas lavandeiras
- da rega dos Lavancos -
as terras aradas e os fondais das leiras,
con feixes de roupa de aire e sentimentos,
movendo o cu e os rabos buliceiros.
Debullando plumas de atardeceres.
Iterando xabóns de fragilidades.
Peneirando roupas de panos invisibles.
Serrando imposibles
na veracidade marmorizada da tarde,
mentres o río calado e austero
presaxia dificultades
e esporrancha sombras.

CABRIFOLLOS DO RÍO.

Cabrifollos do río

que en longos devalos agatuñados

botades espirais gabeados

nas enfuscadas medras retortas de vida.

Os vosos talos afouciñados que se arrolan

cal cabeza de crinas verdes,

contorsionadas,

encordadas e enrestradas en anzós

e en sedelas enquetadas.

Desprendedes arrecendos

das vosas flores de cuco

que embebédes o aire

de fragancias que se esparexen

ó outro lado da ribeira do Miño.

Recordo que de pequenos libabamos cal deuses troianos

ou abellas perdidas

os meles das flores

das garnicelas do río.

SANGUIÑO.

Pobre sanguíño,
que soprando o vento corpulento
rompes as ás das túas ponlas,
e quedas en guizos amarelos,
na curva que revira o río.

Pobre sanguíño
de carne amarela e cortiza vermella.
Dás a carne á celidonia,
e a pel ós amieiros altivos,
ós cadrifollos pequechos
e miras as cores do sangue
que patinan no espello do río.

Viño, nos chícharos acereixados.

Viño, nas cortizas endereitadas.

Viño, nas follas envellecidas.

Tintos cortinaxes
de vermello púrpura
nas ventás do río.

BAIXA UN CAXOTO.

Baixa un caxoto calafateado de mofo e sono,
zigzagueando zetas da bébeda auga
coma un barco á deriva,
escorándose á ribeira do leito escorrchado,
batendo coa proa da nao esquiva
nun oco da paleira furado.

Vara de carballo con zocha alporizada
que baixas polo río bailando sorpresas,
e embícaste pola lanzadeira embocada
do caneiro presto.

Dime se es a aguillada de Crecente Vega,
ou es a caiada de Antonio ou a de Celso ...
ou es outra calquera?

UN SALGUEIRO MEDIO CAÍDO.

Unha torada de salgueiro baixa ó río

por falta de agarimo,

e dobra a cachoupa tarugada

e os ramallos revirados.

Acariña a auga demansiño

ó tronco verde luído

do salgueiro medio caído,

e frega alentos de aloumiño.

As mans do río apaxan as follas,

apalpan as canas nun arrollo de ondiñas lenes,

e o salgueiro móvese rexoubando ledicias

de agradecementos mioqueiros,

baduando abalos

no coiro do río.

FREGAN AS TROITAS AS BARRIGAS BRANCAS.

Fregan as troitas as barrigas brancas

no fondo adormecido.

Contra os grixos luídos e transidos

esvaran as ovas ben espalladas

en raudas aleteadas.

Orixe e semente do principio

da forza escaldrufada.

Sónos da auga de vida preservada

en bagullos de luz e de esperanza.

O SEU FADO É PROSEGUIR.

O seu fado é proseguir
sen volver os ollos ó seu dianteiro espreitar,
pero ten ollos esmorecidos
de tanto mirar . . .
de tanto espellar contornos tremelucientes de ondas,
a meniña do río polos ollos das pontes,
quedouse sen retratar . . .
Na cámara escura das sombras
por un intre de exhalación
quedouse cego o río . . .
como alma do meu interior.

MACULANDO TRISTEZAS.

Ai o río revoltó!

Ai retorcendo penas!

Mouras penas da súa ansiedade
entristecidas de augas escuras
nos retortullos fondos,
nos funís sen agarradelas circulando,
mesturando pesares
da dor esvarante.

Ai o río revoltó!

Ai retorcendo penas!

Penas de nubeira moura
na auga arrastrada,
en congostras de mágoas
e asoballo das ribeiras.

Ai o río revoltó!

Ai retorcendo penas! . . .

de fábricas gafumadas.

Maculando tristezas
nas covas enlordadas
de líquidos noxentos.

CAPIZOS ABANEADOS NOS ADEUSES DA AUGA.

As troitas son gravatas mouras
con nós ingleses na cabeza de boca aberta
e rabos cimbreantes no estómago do río.
Capizos abaneados nos adeuses da auga.
Bandeirolas acaneadas no fluír das ondas,
movendo as cadeiras de moza melosa
buscando sexo na escura paleira.
Encastradas na corrente de auga e ouca,
furan cal parafusas na inexistencia das horas,
sempre río arriba, contracorrente.

O GRALLAR DUN CORVO.

Un corvo de presaxios mouros
agatuña pedindo auga na ubicua póla
cos gorxeos rosmos de delouros.

Grallando descompostos pesares de esmola
baixa coas ás abertas en voos afoutos,
picado o cadáver e coas gadoupas arrola
nunha esmorga en seguidos choutos.

Chamando os afíns e dicíndolles que consola
a carne esquecida dos soutos.

A INSUA.

1

Primeiro foi unha cepa detida na correntada,
aboiada polas mans imponderadas das avelaíñas do río,
que a foron levando en suspiros de auga,
levantando pesares coas mans cristalinas,
zigzagueando a cachoupa a refoladas,
e pousada no medio do río
cun último agarimo que se lle dá os seres vivos . . .
e logo o comezo dun longo esquecemento,
de ataúde no cemiterio dos xacios.

2

Despois viñeron as enchentes
e o río foi buscar fóra da súa corga de auga,
tarugos, canas e ramallos entretecidos,
coadores de silencios confiados á cepa primixenia
que físgoan auga polas regañas encrucilladas
e cobran pousos e poulan lordas de portaxe.
E foise facendo terra no exordio dos séculos,
e foise vestindo de insua a colleita das augas,
e foise sementando árbores na murada contorna,
e naceu a herba, e as abrótegas, e as magarzas . . .
e as aberulas.

3

E viñeron as calandras . . .
e rodaron as rulas.

III.- NAS CARRANDIOLAS
DOS AMENCERES.

OITAVAS Ó REAL BATUXO.

Batuxo de amieiro amoucido
que encargaches proa achaflanada
e popa recta de asento escorrido.
O teu fondo cha de madeira inchada
leva trasmallos de liño torcido,
e resistes á auga alporizada,
enfiando río arriba correntes
que renxen contra a proa batentes.

Pértega de bidueiro alongada,
impando saloucos tras do abrente;
o batuxeiro de pana raiada,
gobernando amenceres na súa mente,
chaleco mouro, camisa de riada,
sen colo, axustada á enchente
do pescozo de garza alongado
e ollos de troita ou saltón turbado.

CABALIÑOS DE VERDE ESMERALDA.

Debándanse as espadanas
nas carrandiolas dos amenceres,
e na almofia do río,
rebulen amoreadas.

Affian os seus coitelos
nos cantos redondos do vento,
e sacan mangos de flores brancas
para as pousantes libeliñas,
de trotes lixeiros en ás de suspiros,
nas flores de nata.

Cabaliños de verde esmeralda
e de azul turquesa,
vixiantes da limpa esperanza de Galiza
nos ocos labirínticos das espadanas,
buscade o nome dos ancestros
na pía translúcida do río,
e poñédelle as novas estirpes
que perderon o noso son,
os nomes que levan as augas
de tantos galegos egrexios
no baptisterio do río.

AS LONTRAS.

Aluouse a noite
e saíron as lontras mouras de prata,
abesullar na ribeira estantiga.
Brincando argucias de sombras.
Enredando folguexos brancos
das súas bocas de risada.
Lambendo os aneis dos labros.
E un pouco máis adiante,
ó lado dos ramallos fungantes,
esmorece unha troita irisada
con febles lampos de prata.

Luz da noite, lúa engruñada,
topacio da seara cimbreante
en farrapos de semente lanzal.
Outrora xerminados no ralente da beira
daquela terra moura e profunda
aberta con rella de arado
que non atopaba fondo;
porque era tan afondado en segredos
coma o fondo alontrado do río.

OS AFOGADOS.

Que adival che engancha
o teu corazón cansado de alboreceres?
Que razón primeira e sobranceira
de escuros segredos
e arcanos misterios
buliga no teu aire de liberdade?
Que chamamento se subleva
e discrepa?
Que rebatemento enxergado no desexo
enxamea a mente de desalento . . .
para ir lavar as penas, afogado do río,
nun xergón de descanso,
á perpetuidade das augas;
e saír dos teus labros, violetas,
e do teu corpo amoratado, malvas,
que medran entre as frautas dos xuncos
e os oboes das espadanas,
nunha marcha de loito
que se arrima ás igrexas das camposas
e ós camposantos das oucas
na nave principal da catedral do río ?

AS CORDAS.

Varas espetadas na terra que espera a enchente das augas,
fincadas no fondo grixento e luído do río.

En sedelas estiradas de chumbos e anzós caídos,
vestidos de miñocas vermellas en rabos recachados
que esperan as bocas en fame das troitas devecidas.

.....
.....

Foi no pradelo ó agocharse a lúa no forno do ceo,
ó espirse a noite do seu lenzo mouro do comedeiro da terra,
ó sereo rapiño das aves de presa en escondedoiro presto . . .

Cando tripan os pés a moleza veluda das herbas
que senten orballos erguidos nas medras da noite
e fan rastros de improbidade no prado,
revelador de acenos á beira do río manifesto
en pisadas e en varas chantadas na orela esquecida.

Cando os ollos vixiantes de desexos do home que pesca
sente vorcalladas de lombo e viradas de barriga,
pinchacarneiros enquetados na viravolta confusa da ouca,
cambadelas invisibles en choutos barballados
que tremelucen entre os ramallos,
na luz da alborada, físgoas de prata.

ÍNDICE.

I.- IMOS CONTIGO EN SILENCIO.....	2
Baixei axiña buscar ó río.....	3
Galiza e ti sodes o mesmo.....	4
Galante río galaico.....	5
Encaixado nun barrelo verde.....	7
Toscaneando amenceres.....	8
No mantel solermiño do río.....	9
Os lavadoiros de pedra vermella	10
Corre, río, corre.....	11
Chaira sostida.....	12
As toupiñeiras.....	13
Todo estaba calado	15
Unha noite aceda	16
Espello da alma chairega	17
Era un salouco mouro de amargura	18
Que misterio profundo!	19
Pan con anguías	20
O muíño derrubado	21
Campañas xordas de couselo.....	22
II.- ADAGIOS DE MÚSICA QUEDA	23
Rechouchíos do solpor	24
Ladaíñas das árbores da ribeira	26
Serran rumorosos bulicios	28

Liras ó saltadoiro	29
Na ruxidoira gacia de prata	30
Choven adagios	31
Oucas de liño verde	32
Corrente	33
As escumas	34
Ourelas fumegantes de néboa	35
Campás de morte	36
Tinguileando cos rabos	37
Nos currullos renxentes das ponlas	38
A xeadá anaina dun branco de neve	39
Rairo	40
Toradas de bidueiro	42
Nos peiraos dos caneiros	43
Auga, sangue galega	44
Bébese un zume de silencio roto	45
III .- NA VERACIDADE MARMORIZADA DA TARDE	46
As laverças	47
Cabrifollos do río.....	48
Sanguiño	49
Baixa un caxoto	50
Un salgueiro medio caído.....	51
Fregan as troitas as barrigas brancas	52
O seu fado é proseguir	53

Maculando tristezas	54
Capizos abaneados nos adeuses da auga	55
O grallar dun corvo	56
A insua	57
IV.- NAS CARRANDIOLAS DOS AMENCERES	59
Oitavas ó real batuxo	60
Cabaliños de verde esmeralda	61
As lontras	62
Os afogados	63
As cordas	64